

Összefoglalás Ipari becslések szerint 2020-ra 50 milliárdra nő a különféle okoseszközök száma, amelyek egymással és velünk kommunikálva komplex rendszert alkotnak a világhálón. A szinte korlátlan kapacitású számítási felhőbe azonban az egyszerű szenzorok és mobiltelefonok mellett azok a kritikus beágyazott rendszerek – autók, repülőgépek, gyógyászati berendezések - is bekapcsolódnak, amelyek működésén emberéletek múlnak. A kiberfizikai rendszerek radikálisan új lehetőségeket teremtenek: az egymással kommunikáló autók baleseteket előzhetnek meg, az intelligens épületek energiafogyasztása csökken.

A hagyományos kritikus beágyazott rendszerekben gyakorta alkalmazott módszer a futási idejű ellenőrzés. Ennek célja olyan ellenőrző programok szintézise, melyek segítségével felderíthető egy kritikus komponens hibás, a követelményektől eltérő viselkedése a rendszer működése közben.

Kiberfizikai rendszerekben a rendelkezésre álló számítási felhő adatfeldolgozó kapacitása, illetve a különféle szenzorok és beavatkozók lehetővé teszik, hogy több, egymásra hierarchikusan épülő, különböző megbízhatóságú és felelősségű ellenőrzési kört is megvalósíthassunk. Ennek értelmében a hagyományos, kritikus komponensek nagy megbízhatóságú monitorai lokális felelősségi körben működhetnek. Mindezek fölé (független és globális szenzoradatokra építve) olyan rendszerszintű monitorok is megalkothatók, amelyek ugyan kevésbé megbízhatóak, de a rendszerszintű hibát prediktíven, korábbi fázisban detektálhatják.

A TDK dolgozatban egy ilyen hierarchikus futási idejű ellenőrzést támogató, matematikailag precíz keretrendszert dolgoztunk ki, amely támogatja (1) a kritikus komponensek monitorainak automatikus szintézisét egy magasszintű állapotgép alapú formalizmusból kiindulva, (2) valamint rendszerszintű hierarchikus monitorok létrehozását komplex eseményfeldolgozás segítségével. A dolgozat eredményeit modellvasutak monitorozásának (valós terepasztalon is megvalósított) esettanulmányán keresztül demonstráljuk, amely többszintű ellenőrzés segítségével képes elkerülni a vonatok összeütközését.

Abstract According to industrial estimates, the number of various smart devices - communicating with either us or each other - will rise to 50 billion, forming one of the most complex systems on the world wide web. This network of nearly unlimited computing power will not only consist of simple sensors and mobile phones, but also cars, airplanes, and medical devices on which lives depend upon. Cyber-physical systems open up radically new opportunities: accidents can be avoided by cars communicating with each other, and the energy consumption of smart buildings can be drastically lower, just to name a few.

The traditional critical embedded systems often use runtime verification with the goal of synthesizing monitoring programs to discover faulty components, whose behaviour differ from that of the specification.

The computing and data-processing capabilities of cyber-physical systems, coupled with their sensors and actuators make it possible to create a hierarchical, layered structure of high-reliability monitoring components with various responsibilities. The traditional critical components' high-reliability monitors' responsibilities can be limited to a local scope. This allows the creation of system-level monitors based on independent and global sensory data. These monitors are less reliable, but can predict errors in earlier stages.

This paper describes a hierarchical, mathematically precise, runtime verification framework which supports (1) the critical components' monitors automatic synthetisation from a high-level statechart formalism, (2) as well as the creation of hierarchical, system-level monitors based on complex event-processing. The results are presented as a case study of the monitoring system of a model railway track, where collisions are avoided by using multi-level runtime verification.